EEN VOGELTOCHT VAN LADAKH NAAR KASHMIR

MARTIN VAN DEN BERG
RESI DAMHUIS

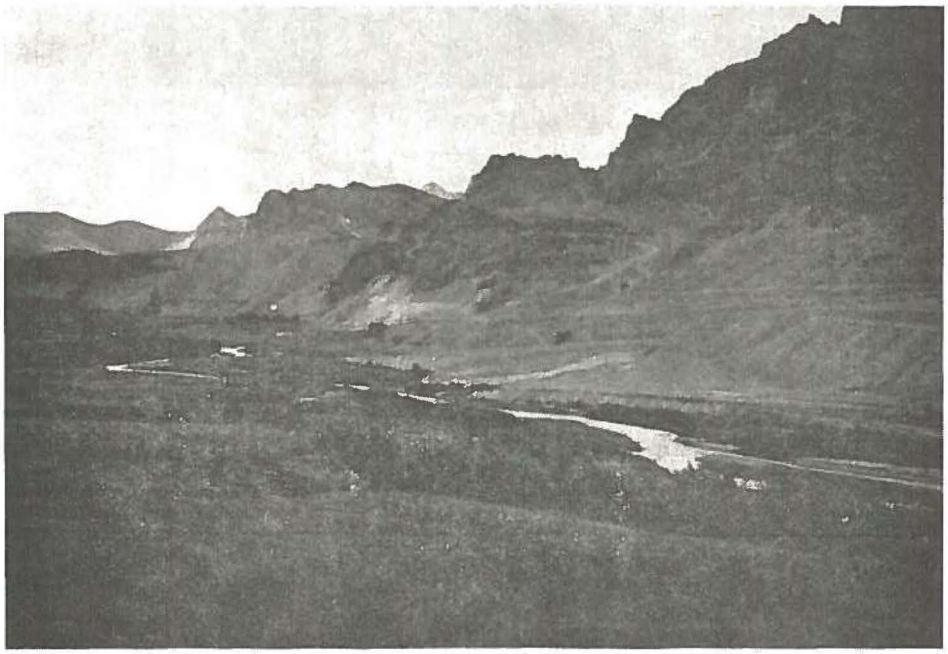
Als onderdeel van een reis door Indiaas Kashmir en de aangrenzende deelstaat Ladakh in de zomer van 1981, liepen wij, tezamen met Nico Groen en Dirk Tanger van Ladakh terug naar de Kashmir vallei, via de hoofdketen van de Himalaya. De bedoeling van de tocht was gegevens te verzamelen over de avifauna en flora van de meer geïsoleerde valleien in dit gebied.

Op 22 juli 1981 gingen wij met een typisch Indiase bus naar Kargil. De tocht begon in Srinagar, de hoofdstad van Indiaas Kashmir, en duurde zo'n 12 uren. Onderweg in de Kashmir vallei zagen wij vele honderden Zwarte Wouwen cirkelen boven de snelstromende rivieren.

De meest angstaanjagende gebeurtenis was de bestijging van de Zoji-La pas met de bus. Deze pas ligt op 3500 meter hoogte en vormt de enige natuurlijke toegangsweg tot Ladakh vanuit dit deel van de Himalaya's. De tientallen haarspeldbochten werden tijdens de beklimming afgewisseld door afgronden van zo'n 1000 meter diepte. De weg was uiterst smal en zonder vangrail; we voelden ons zo nu en dan net Rotskruipers! Dit idee werd versterkt toen een volwassen Lammergier bijna op ooghoogte kwam te cirkelen.

Op het hoogste puntvan de pas bleekhet terrein weinig begroeit te zijn, terwijl gure winden het onbehaaglijk koud maakten. De enige planten waren Edelweiss en andere hoog-alpiene soorten. Het aantal vogelsoorten was er zeer beperkt; Güldenstadt's Roodstaart behoorde tot een van de meest opvallende.

Met het doorkruisen van de Zoji-La pas lieten wij de frisgroene naaldbossen en weiden van de Kashmir vallei achter ons; spoedig werd het beroemde "maan"-landschap zichtbaar. Ladakh ligt ten noorden van de Himalaya-keten, waardoor er weinig regen valt en het terrein sterke overeenkomst vertoont met de Tibetaanse hoogvlakte. Ecologisch gezien behoort Ladakh duidelijk tot Tibet. De vertrouwde vogelsoorten van India en de zuid-hellingen van de Himalaya, zoals Drongo's en Mynah's komen er niet meer voor.



Een karakteristiek Ladakh-landschap: begroeiing uitsluitend langs de rivier

Na de lange bustocht arriveerden wij 's avonds in Kargil (hoogte 2500 m), de tweede grote stad van Ladakh. Hier acclimatiseerden wij enkele dagen om vast aan de grote hoogten te wennen.

Enkele tientallen kilometers ten oosten van Kargil zagen wij de eerste Tibetaanse kloosters en gebedsmolens. Duidelijk was de invloed van het boedhisme. Alleen in de valleien vonden wij overvloedige begroeing, die vaak overeen kwam met de vegetatie in vochtige duinvalleien. Het schaarse vogelleven van Ladakh is grotendeels geconcentreerd rond deze valleien. Soorten als Ciroenkwikstaart, Bergtjiftjaf, Roodmus en Bonte Tapuit zagen we er veelvuldig. De Bergtjiftjaf is voor een veldwaarnemer vrijwel identiek aan de oosteuropese ondersoorten van de Tjiftjaf; zelfs in de zang lijkt hij op onze Tjiftjaf.

Om het vertrekpunt van onze "trek" te bereiken moesten wij naar Pannikar, een gehucht ten zuiden van Kargil in de Zanskarvallei, omringd door bergtoppen van 6000 tot 7000 meter hoogte. Van hieruit vertrokken wij met twee lastpony's, op weg naar de Kashmir vallei, terug naar het westen.



De oversteek van de Longvilad Gali gletsjer

Het begin van de route liep door smalle ravijnen met snel stromende rivieren. Langs deze rivieren ontbraken vrijwel nooit Zwarte Roodstaart, de Witkop Waterroodstaart en de Citroenkwikstaart. Boven ons hoofd cirkelen frekwent Steenarenden en Himalaya Vale Gieren. Nadat wij een ravijn enkele tientallen kilometers gevolgd waren, arriveerden wij in een vallei. Hier moest de tot dan toe gevolgde rivier overgestoken worden. Omdat wij pas aan het einde van de dag aankwamen, was de rivier door het vele smeltwater te diep en wild om nog te kunnen doorwaden. De volgende dag, in de ochtenduren, lukte dit wel.

Langs deze rivier vonden wij naast de reeds genoemde soorten ook 'europese' soorten zoals Bosruiter en Oeverloper. Het aantreffen van broedende Oeverlopers op zo'n 4500 meter hoogte was voor ons een merkwaardige gewaarwording.

Bij de beklimming van de eerste pas liep onze route over de enkele kilometers brede Longvilad Gali Gletsjer. Naarmate wij het hoogste punt van de pas naderden (± 5500 m) zagen wij steeds minder vogels. Tussen de gletsjerspleten vloog zo nu en dan een Rotszwaluw, terwijl Sneeuw- en Rotsduiven de gletsjer overstaken. Tot onze grote verrassing troffen wij boven op de pas drie Tibetaanse Sneeuwhoenders aan. Nadat we een tweede gletsjer van een tiental kilometers lang afgelopen waren, werd de nacht doorgebracht aan de voet ervan.

Via deze eerste pas van twee gletsjers waren wij gearriveerd in een geïso-

leerde Himalaya vallei (hoogte 3000-3500 m), omringd door bergwanden van minimaal 5000 meter hoog. In deze vallei stroomden tientallen riviertjes, ontstaan door het smeltwater van de aanwezige gletsjers. Een veelvuldig terugkomend ritueel was het, soms tot het middel, doorwaden van het smeltwater, wat een ijzige krampverwekkende aangelegenheid was. De vallei was weelderig begroeid met gras en struikjes. In de lage struikjes troffen wij een soort fitis (*Phylloscopus griseolus*) aan, met een opvallend gele oogstreep en gele onderdelen. Langs de rivieren vlogen twee soorten waterspreeuwen, de Europese en een geheel bruine soort, die aanzienlijk makkelijker de rivieren overstaken dan wij.

Op de steenachtige rivierbeddingen vonden wij broedende Ibissnavels, een middelgrote steltloperachtige. Deze steltloper heeft in de Westelijke Himalaya's een uitgesproken voorkeur voor dit soort hoge streken.

Naarmate wij dichter in de buurt van de Kashmir vallei kwamen, bleken naald- en berkenbossen talrijker te worden. Opvallend is daarbij de onmiddellijke toename van het aantal zangvogelsoorten. In die bossen troffen wij een groot aantal vliegenvangers, roodstaarten en mezen aan. Bladkoninkjes en Pallas Boszangers, in Europa dwaalgasten, kwamen in deze bossen in hele families voor.

Om uit de geïsoleerde vallei naar de Kashmir vallei te komen, moesten we een 4800 meter hoge pas oversteken, een beklimming en afdaling geënsceneerd in voor Noord-India zeldzame, maar hier ter plekke hevige moessonbuien. Drijfnat arriveerden wij in Shesnag, een kleine Indiase zomernederzetting van pelgrims.

Boven ons cirkelden de inmiddels vertrouwd geworden Lammergieren, Himalaya Gieren en soms een Monniksgier. Boven de boomgrens in Kashmir was het vogelleven talrijker dan in Ladakh: vele soorten roodmussen en fitisachtigen komen er voor. In een smal ravijntje troffen wij op enkele tientallen meters afstand een groepje van 3 Rotskruipers aan.

Naarmate wij dichter bij het bergdorp Pahalgam kwamen, zagen wij meer typisch Indiase vogels. Klauwieren en Mynah's kwamen er weer voor, maar in de directe omgeving nog steeds de indrukwekkende hoge naaldboombossen met allerlei vliegenvangers, rood- en blauwstaarten en de nooit ontbrekende fitissoorten.

Bij het binnenwandelen van Pahalgam werden wij abrupt gekonfronteerd met veel menselijke aktiviteiten, iets waar wij na vele dagen van afzondering duidelijk weer aan moesten wennen. Pahalgam was voor ons weer het begin van de "beschaving", met busverbindingen naar derest van het land. Op 8 augustus nam zo'n bus ons mee terug naar Srinagar.

